

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ผลของกระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอตาก จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานที่อยู่ในพื้นที่ ของสถานีนามัย ในอำเภอตาก จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่อนุญาตให้ใช้เป็นพื้นที่วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ การจัดกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้ป่วยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความตระหนักในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน จึงนำไปใช้ในการศึกษาที่สถานีนามัยโนนนาจาน ตำบลโนนนาจาน อำเภอตาก จังหวัดกาฬสินธุ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามความรู้และแบบสอบถามความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านแล้วไปทดสอบเครื่องมือ (try out) กับผู้ป่วยโรคเบาหวานที่คลินิกเบาหวานของสถานีนามัยบ้านนากระเดาพัฒนา ตำบลสายนาวัง อำเภอตาก จังหวัดกาฬสินธุ์ แล้วนำไปวิเคราะห์อำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้และแบบสอบถามความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.81 และ 0.82 ตามลำดับ

ในการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มดังกล่าว โดยการจัดกระบวนการกลุ่ม ให้แก่กลุ่มทดลองนี้ แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็นกลุ่มย่อยจำนวน 4 กลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มย่อย มีผู้นำและสมาชิกกลุ่ม จำนวน 8 คน ใช้กระบวนการกลุ่มในการสร้างความรู้และสร้างความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา ภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต ภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล และภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อในช่องปาก ในฐานความรู้เกี่ยวกับภาวะแทรกซ้อนที่สร้างขึ้น จำนวน 4 ฐาน กลุ่มย่อยทุกกลุ่มเข้าฐานความรู้จนครบทั้ง 4 ฐาน โดยใช้เวลาฐานละ 1 ชั่วโมง 15 นาที เก็บข้อมูลความรู้และความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อน 3 ครั้ง โดยเก็บก่อนการทดลอง หลังการทดลองทันที และหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายลักษณะทางประชากร

ความรู้ และความตระหนักของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ใช้สถิติ pair t-test ในการทดสอบความแตกต่างของระดับความรู้และระดับความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนภายในกลุ่มทดลอง และภายในกลุ่มเปรียบเทียบ และใช้สถิติ Independent sample t-test ในการทดสอบความแตกต่างของระดับความรู้และระดับความตระหนัก การป้องกันภาวะแทรกซ้อนระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลด้านประชากร ประชากรเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานที่อยู่ในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำนวน 64 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง คือผู้ป่วยโรคเบาหวานที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของสถานีอนามัยโนนนาจาน ตำบลโนนนาจาน อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 32 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ คือผู้ป่วยโรคเบาหวานที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านนาคู ตำบลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 32 คน ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดคือ เพศชาย 4 คน เพศหญิง 4 คน ที่มีช่วงอายุ 4 ช่วงอายุ คือน้อยกว่า 50 ปี, อายุ 50 - 54 ปี, อายุ 55 - 59 ปี, และอายุ 60 ปีขึ้นไป ช่วงอายุละ 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน ป่วยน้อยกว่า 5 ปี เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน, ป่วย 5 - 9 ปี เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน, ป่วย 10 - 14 ปี เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน และป่วย 15 - 19 ปี เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน และชักกลุ่มมีหรือเคยมีภาวะแทรกซ้อน ในกลุ่มทดลองจำนวน 10 คน กลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 4 คน

2. ผลการทดลอง ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานมีประสิทธิภาพต่อความรู้ และมีผลต่อความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยตัวแปรควบคุมคือ เพศ อายุ และระยะเวลาที่ป่วย ไม่มีผลต่อความรู้และความตระหนักของผู้ป่วยที่เข้าร่วมศึกษา ซึ่งผลการศึกษาดังนี้

2.1 ภายหลังการทดลองทันที ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน มีความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา ภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต ภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล ภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อในช่องปาก และมีความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนในภาพรวม มากกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ภายหลังการทดลองสองสัปดาห์ ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน มีความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา

2.14 หลังการทดลองสองสัปดาห์ ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน มีความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อในช่องปาก และความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับในภาพรวม มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.15 หลังการทดลองทันที ผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มเปรียบเทียบ มีความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อในช่องปาก และความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับในภาพรวม ไม่แตกต่างจากก่อนการทดลอง

2.16 หลังการทดลองสองสัปดาห์ ผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มเปรียบเทียบ มีความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อในช่องปาก และความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนในภาพรวม ไม่แตกต่างจากหลังทดลองทันที ยกเว้นความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา และความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต ที่เพิ่มขึ้นมากกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอนาตู จังหวัดกาฬสินธุ์ อภิปรายผลที่ได้จากการทดลอง ดังนี้

1. **ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง** ในการทดลอง ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ถูกกำหนดตัวแปรควบคุมในเรื่อง อายุ เพศ และระยะเวลาที่ป่วย ที่ต้องมีลักษณะเหมือนกันทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบและมีสมาชิกกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีภาวะแทรกซ้อน ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ แต่จะแตกต่างกัน ในเรื่องระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ที่กลุ่มทดลองส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาส่วนกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษา และประวัติการเกิดภาวะแทรกซ้อน กลุ่มทดลองมีผู้ป่วยที่มีประวัติเคยเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ แต่เนื่องจากในการศึกษานี้ ผู้ที่เคยมีประวัติเกิดภาวะแทรกซ้อน ไม่สามารถเชิญมาให้ครอบคลุมหัวข้อการจัดกระบวนการกลุ่ม ทุกกลุ่มย่อยได้ (ภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับ ตา ไต การเกิดแผล การติดเชื้อในช่องปาก) ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่อาจมีผลต่อความรู้และ

ความตระหนักจากการจัดกระบวนการกลุ่มในการศึกษานี้

2. ด้านความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานของกลุ่มทดลอง

ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา การเกิดแผล และการติดเชื้อในช่องปาก เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต

หลังการทดลองสองสัปดาห์ลดลงกว่าหลังการทดลองทันที คือ

2.1 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา ก่อนการทดลอง ในระดับน้อย

หลังการทดลองทันที อยู่ในระดับดี หลังการทดลองสองสัปดาห์ ในระดับดี

2.2 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต ก่อนการทดลอง อยู่ในระดับปานกลาง

หลังการทดลองทันที อยู่ในระดับดี หลังการทดลองสองสัปดาห์ อยู่ในระดับดี

แต่ความรู้หลังการทดลองสองสัปดาห์ ลดลงจากหลังการทดลองทันที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ความรู้เรื่องการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล ก่อนการทดลอง อยู่

ในระดับน้อย หลังการทดลองทันที อยู่ในระดับดี หลังการทดลองสองสัปดาห์ อยู่ในระดับดี

2.4 คะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อ

ในช่องปาก ก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย หลังการทดลองทันที คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี หลังการทดลองสองสัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยยังคงอยู่ในระดับดี

2.5 คะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการป้องกันภาวะแทรกซ้อนในภาพรวม ก่อน

การทดลอง คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย หลังการทดลองทันที คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี หลังการทดลองสองสัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยลดลงอยู่ในระดับดี

ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 ในประเด็นที่ว่า หลังใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานทันที ผู้ป่วยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนมากกว่าก่อนใช้กระบวนการกลุ่ม แต่ไม่แตกต่างจากหลังการใช้กระบวนการกลุ่ม สองสัปดาห์ ยกเว้นความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต และความรู้ในภาพรวมที่ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 โดยคะแนนเฉลี่ยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต ต้องใช้ความรู้ทางคลินิก และเป็นอาการซึ่งไม่ปรากฏให้เห็นภายนอกอย่างชัดเจนเหมือนภาวะแทรกซ้อนอื่น จึงทำให้ผู้ป่วยยากในการทำควมเข้าใจ หรือจดจำสาระความรู้ ในภาพรวมก็เช่นกัน หลังการทดลองสองสัปดาห์สะท้อนว่าผู้ป่วยลืมประเด็นความรู้ แต่โดยรวม คะแนนยังอยู่ในระดับดี ซึ่งมากกว่าก่อนการทดลอง ส่วนการที่กลุ่มเปรียบเทียบมีระดับความรู้เพิ่มมากขึ้น หลังการทดลองสองสัปดาห์ อาจอธิบายได้ว่า

เนื่องจากเป็นข้อคำถามเดิมที่ถามเป็นครั้งที่สาม จึงทำให้มีการหาคำตอบที่ถูกต้องในครั้งหลัง และในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาในในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานตามโครงการป้องกันควบคุมโรคเบาหวานแบบบูรณาการ(สุขภาพดีวิถีไทย) ที่อาจมีผลต่อความรู้ของกลุ่มเปรียบเทียบ ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ากลุ่มทดลอง

2.3 การเปรียบเทียบความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลองทันที เมื่อนำผลการทดลอง มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลองทันทีพบว่า กลุ่มทดลอง มีความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อน มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ

2.3.1 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับน้อย

2.3.2 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับปานกลาง

2.3.3 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับน้อย

2.3.4 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อในช่องปาก กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับน้อย

2.3.5 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนในภาพรวม กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับน้อย

ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า หลังใช้การบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานทันที ผู้ป่วยกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และเป็นไปตามแนวคิดกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม ได้แลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้จากสมาชิกอื่น และจากกลุ่ม มีผลทำให้มีความรู้มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ใช้กระบวนการกลุ่ม

2.4 การเปรียบเทียบความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลองสองสัปดาห์ เมื่อนำผลการทดลอง มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลองสองสัปดาห์พบว่า กลุ่มทดลอง มีความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อน มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ

2.4.1 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดี ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับน้อย

2.4.2 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดี ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับปานกลาง

2.4.3 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดี ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับน้อย

2.4.4 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อในช่องปาก กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดี ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับปานกลาง

2.4.5 ความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนในภาพรวม กลุ่มทดลองมีความรู้ในระดับดี ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ในระดับน้อย

ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า หลังใช้การบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน 2 สัปดาห์ ผู้ป่วยกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ :ซึ่งอธิบายได้ในประเด็นเดียวกันกับหลังการทดลองทันที แต่ระดับความรู้ที่ลดลงของกลุ่มทดลอง ก็ยังคงอยู่ในระดับดี ย่อมแสดงว่า ความรู้ที่ผู้ป่วยได้รับจากการบวนการกลุ่มนี้ มีความคงอยู่

2.5 ด้านความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานของกลุ่มทดลอง
ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวาน กลุ่มทดลอง มีความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา ไต การเกิดแผล และการติดเชื้อในช่องปากหลังการทดลองทันที เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่หลังการทดลองทันที กับหลังการทดลองสองสัปดาห์ ความตระหนัก แตกต่างกัน คือ

2.5.1 ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา ก่อนการทดลองอยู่ในระดับดีน้อย หลังการทดลองทันที อยู่ในระดับดีมาก หลังการทดลองสองสัปดาห์ อยู่ในระดับดีมาก

2.5.2 ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต ก่อนการทดลอง ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อในช่องปาก และความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนในภาพรวมอยู่ในระดับดีน้อย หลังการทดลองทันที อยู่ในระดับดีมาก หลังการทดลองสองสัปดาห์ อยู่ในระดับดีมาก

ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า หลังใช้การบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานทันที ผู้ป่วยกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย

ความตระหนักในการป้องกันภาวะแทรกซ้อน มากกว่าก่อนใช้กระบวนการกลุ่มแต่ไม่แตกต่างจากหลังการใช้กระบวนการกลุ่มสองสัปดาห์ แสดงว่า กระบวนการกลุ่มที่สร้างขึ้นนี้ สามารถทำให้ผู้ป่วยเกิดความตระหนัก และความตระหนักนั้น มีความคงอยู่

2.6 เปรียบเทียบความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลองทันที เมื่อนำผลการทดลอง มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลองทันทีพบว่า กลุ่มทดลอง มีความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อน เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ

2.6.1 ความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา ความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล ความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการติดเชื้อในช่องปาก และความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนในภาพรวม กลุ่มทดลองมีความตระหนักในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความตระหนักอยู่ในระดับดีปานกลาง

2.6.2 ความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต กลุ่มทดลองมีความตระหนักในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความตระหนักอยู่ในระดับดีน้อย

ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า หลังใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานทันที ผู้ป่วยกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ถึงแม้กลุ่มเปรียบเทียบจะมีระดับคะแนนก่อนการทดลองมากกว่า แต่จากผลของกระบวนการกลุ่ม ทำให้กลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านความรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ทำให้มีผลต่างของคะแนนรวมหลังการทดลองทันที มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุก ๆ ด้าน

2.7 เปรียบเทียบความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลองสองสัปดาห์ เมื่อนำผลการทดลอง มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลองสองสัปดาห์พบว่า กลุ่มทดลอง มีความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ

2.7.1 ความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับตา กลุ่มทดลองมีความตระหนักในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความตระหนักอยู่ในระดับดีมาก แต่กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยผลต่างคะแนนรวม น้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

2.7.2 ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต และความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนในภาพรวม กลุ่มทดลองมีความตระหนักรู้ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ มีความตระหนักรู้ในระดับดีปานกลาง แต่กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยผลต่างคะแนนรวมน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

2.7.3 ความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับการเกิดแผล กลุ่มทดลองมีความตระหนักรู้ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบมีความตระหนักรู้ในระดับดีมากเช่นกัน แต่กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยผลต่างคะแนนรวมมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

จะเห็นว่า ข้อ 2.7.3 มีความสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 6 ที่ว่า หลังใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานสองสัปดาห์ ผู้ป่วยกลุ่มทดลอง มีคะแนนความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อน เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนความตระหนักรู้ข้ออื่น ๆ จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยของผลต่างคะแนนรวมกลุ่มเปรียบเทียบ มากกว่ากลุ่มทดลอง ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานข้อที่ 6 และสามารถอธิบายได้ว่า หลังการทดลองทันที กลุ่มทดลองมีคะแนนความตระหนักรู้เพิ่มมากขึ้นจนอยู่ในระดับดีมากมีคะแนนเกือบเต็ม ผลต่างของคะแนนรวมหลังการทดลองทันทีกับหลังการทดลองสองสัปดาห์จึงน้อยกว่า ในทางตรงข้ามกลุ่มเปรียบเทียบที่มีคะแนนน้อยกว่า จึงทำให้ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนรวมกลุ่มเปรียบเทียบมากกว่านั่นเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่กลุ่มเปรียบเทียบ อาจได้รับผลจากปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ เช่น ผลจากการดำเนินงานของหน่วยงานในพื้นที่ จึงทำให้มีผลต่อคะแนนของกลุ่มเปรียบเทียบมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงระดับความรู้และระดับความตระหนักรู้ การป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เป็นผลจากการใช้กระบวนการกลุ่ม ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น โดยภายหลังการใช้กระบวนการกลุ่มทันที ทำให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงของความรู้และความตระหนักรู้ การป้องกันภาวะแทรกซ้อนเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนใช้กระบวนการกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการกลุ่มและทฤษฎีความตระหนักรู้ และเมื่อเปรียบเทียบความรู้และความตระหนักรู้การป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มทดลองกับผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มทดลอง มีความรู้และความตระหนักรู้มากกว่าผู้ป่วยกลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ใช้กระบวนการกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เอกพงษ์ ณ เชียงใหม่ (2552) ที่มีผลการศึกษาว่า กระบวนการกลุ่มมีผลทำให้ผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคเบาหวาน มีความรู้ ทักษะคิด สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้กระบวนการกลุ่ม สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุนทรา พรายงาม (2545) ที่มีผลการศึกษาว่า ผู้ป่วย

โรคเบาหวานกลุ่มทดลองที่ใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม มีความรู้และการดูแลตนเองดีกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับผลการศึกษาของธีระ ภักดีจริง (2548) ที่มีผลการศึกษาว่าผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มทดลองที่ใช้กระบวนการกลุ่ม มีความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเบาหวาน มากกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ SMM Hazavehei (2007) ที่มีผลการศึกษาว่า ผลการทดลองการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานโดยกระบวนการกลุ่ม ระดับคะแนนความรู้ ความตระหนัก การดูแลเท้า ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ย มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า หลังสิ้นสุดการทดลองแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มทดลอง ยังคงมีความรู้โดยรวมถึงแม้จะลดลง แต่ยังคงอยู่ในระดับดีและ ไม่มีความแตกต่างในทางสถิติกับความรู้จากหลังการทดลองทันที และ ความตระหนักภายหลังสิ้นสุดการทดลองแล้ว 2 สัปดาห์ ก็ไม่แตกต่างจากหลังการทดลองทันทีเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โสมนัส ว่องไววุฒิกุลเดช (2551) ที่มีผลการศึกษาว่า กลุ่มที่เรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม มีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพเท้า สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม และสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้รายบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไตของผู้ป่วยกลุ่มเปรียบเทียบ ที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ใช้กระบวนการกลุ่มนั้น ถ้าระดับความตระหนักจะพบว่า ถึงแม้จะเพิ่มขึ้น แต่ก็อยู่ในระดับดีปานกลางเท่านั้น และที่เพิ่มขึ้น อาจอธิบายได้ว่าเป็นผลเนื่องจากในพื้นที่ มีการดำเนินการดำเนินงานโรคเบาหวาน จึงอาจมีผลให้ระดับความตระหนักของกลุ่มเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น ส่วนกลุ่มทดลอง คะแนนความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับไต หลังการทดลองสองสัปดาห์ ถึงจะเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อย แต่ระดับความตระหนักยังคงอยู่ในระดับดีมากเช่นกับหลังการทดลองทันที

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการให้ความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นและใช้ในการศึกษานี้ ประสบผลสำเร็จ และได้ผลที่ดี และมีความคงอยู่ โดยภายหลังสิ้นสุดการทดลองทันที มีผลทำให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ใช้กระบวนการกลุ่ม มีความรู้และมีความตระหนักการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน เพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนใช้กระบวนการกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความรู้และความตระหนักมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ที่ไม่ใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลต่อผู้ป่วยในการใช้ความรู้และความตระหนักที่ดี ในการป้องกันหรือชะลอภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยได้

ข้อเสนอแนะ

1. -ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้

1.1 เพื่อให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีความรู้ ความตระหนักรู้ ป้องกันภาวะแทรกซ้อน ซึ่งพบว่า ก่อนการทดลองผู้ป่วยมีความรู้และความตระหนักไม่ค่อยดี สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของตัวผู้ป่วยเอง หน่วยงานจึงควรแก้ไขปัญหานี้ และจากการทดลอง ผู้ป่วยได้ให้ความสนใจและมีผลการทดลองที่น่าพอใจ จึงควรนำรูปแบบการให้ความรู้แบบกระบวนการกลุ่ม ไปปรับใช้กับผู้ป่วยอื่น

1.2 ควรมีการเก็บข้อมูลวัดผลในระยะยาวเกี่ยวกับการเกิดภาวะแทรกซ้อน และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 กระบวนการกลุ่ม เป็นการดำเนินการกับกลุ่มคนที่มีลักษณะของปัญหาสุขภาพคล้ายกันหรือเหมือนกัน จึงควรมีการศึกษาในผู้ป่วยกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

2.2 ในอนาคตหากมีการศึกษาในเรื่องภาวะแทรกซ้อน ควรมีการศึกษาที่ใช้เวลาในการศึกษาเพียงพอ ที่จะสามารถวัดถึงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติ เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน หรือวัดผลถึงการเกิดภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยที่ใช้กระบวนการกลุ่ม

2.3 การจัดฐานความรู้ 4 ฐาน เกี่ยวกับภาวะแทรกซ้อน 4 เรื่อง อาจทำให้ผู้ป่วยที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มเกิดความเบื่อหน่าย และเป็นอุปสรรคต่อการจัดกระบวนการกลุ่มได้ จึงควรปรับจำนวนฐานความรู้ให้ลดลง และลดเนื้อหาลง และเพิ่มจำนวนครั้งที่จัดกลุ่ม